

Ганна ДЕКУСАР
старший викладач
кафедри мовної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ENSURING GENDER EQUALITY UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE: LEGAL, INSTITUTIONAL AND SOCIAL DIMENSIONS

The full-scale war against Ukraine has profoundly transformed the legal, social, and institutional landscape of the country. Under martial law, state priorities inevitably shift toward national security and survival. However, the commitment to democratic values, including gender equality, remains a constitutional and international obligation of Ukraine. This paper examines the challenges and prospects of ensuring gender equality under martial law, focusing on legal frameworks, institutional mechanisms, security-sector reform, economic resilience, and protection against gender-based violence. It argues that wartime conditions both expose structural inequalities and create opportunities for transformative gender-responsive policies. The study emphasizes the importance of integrating gender perspectives into emergency governance and post-war recovery planning.

Since the introduction of martial law in February 2022, Ukraine has faced unprecedented security, humanitarian, and socio-economic challenges. Armed conflict not only threatens territorial integrity but also deeply affects social structures and patterns of inequality. Gender equality, recognized as a fundamental democratic principle and enshrined in the Constitution of Ukraine and international treaties, must be preserved even in emergency conditions.

Historically, crises tend to exacerbate existing inequalities. Women, children, elderly persons, and marginalized groups often experience disproportionate vulnerability [5]. At the same time, wartime transformations may open new spaces for participation and leadership. The Ukrainian context provides a unique case study of how gender equality can be sustained — and even strengthened — during armed conflict.

Ukraine's commitment to gender equality is grounded in national legislation and international instruments, including the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) and the UN Security Council Resolution 1325 on Women, Peace and Security [3].

Martial law allows temporary restrictions on certain rights; however, it does not permit discrimination. Article 24 of the Constitution guarantees equality before the law regardless of sex [1]. Furthermore, the Law of Ukraine “On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men” remains in force during wartime.

An important development is the National Action Plan for the implementation of the Women, Peace and Security agenda. It provides mechanisms for increasing women's participation in security decision-making, preventing conflict-related sexual violence, and supporting survivors. Even under conditions of military aggression, Ukraine continues to align its policies with European Union gender standards, which is particularly significant in light of its EU candidate status [2].

One of the most visible transformations during wartime has been the increased participation of women in the Armed Forces of Ukraine. Women serve not only in medical or support roles but also in combat positions. This shift challenges traditional stereotypes about gender roles in the military.

However, equal participation requires institutional support. Issues such as appropriate equipment, equal access to training, prevention of harassment, and career advancement opportunities remain relevant. Gender-sensitive reforms in the security sector are therefore essential.

Moreover, the implementation of the Women, Peace and Security agenda underscores that women are not merely victims of conflict but active agents of resilience and peacebuilding. Their involvement enhances operational effectiveness and strengthens democratic civilian control over the armed force.

The war has significantly disrupted labor markets and economic stability. Many women have become internally displaced persons or refugees abroad. Others have assumed increased caregiving responsibilities due to family separation or mobilization of male relatives.

Economic vulnerability may deepen gender gaps in employment and income. Nevertheless,

Ukrainian women demonstrate remarkable adaptability by engaging in entrepreneurship, volunteering, and digital work. State recovery strategies must incorporate gender-responsive budgeting and targeted support for women-led businesses to prevent long-term economic marginalization [4].

Ensuring equal access to employment, social protection, and financial resources during martial law is not only a matter of justice but also of economic resilience. Sustainable recovery depends on inclusive participation.

Armed conflict often correlates with increased levels of domestic violence, trafficking, and conflict-related sexual violence. Displacement, stress, and breakdown of community structures contribute to heightened risks.

Ukraine has taken steps to strengthen reporting mechanisms, hotlines, shelters, and cooperation with civil society organizations [7]. However, challenges persist, particularly in temporarily occupied territories and frontline regions.

Effective prevention requires coordinated action between law enforcement agencies, social services, and international partners. Training military and police personnel on gender-sensitive approaches is crucial. Digital platforms and confidential reporting systems can enhance access to protection even under martial law conditions.

Ensuring gender equality during martial law must be viewed as a foundation for post-war reconstruction. Infrastructure rebuilding, housing policy, healthcare reform, and transitional justice mechanisms should incorporate gender analysis from the outset. [9]. International experience demonstrates that post-conflict societies achieve more sustainable peace when women actively participate in reconstruction and governance. Ukraine's recovery strategy should therefore institutionalize gender mainstreaming across all policy domains.

The integration of gender perspectives into donor-funded programs and EU accession reforms provides an opportunity to modernize governance structures. Wartime solidarity and civic mobilization can serve as catalysts for long-term social transformation [9].

Thus, martial law presents undeniable challenges to the protection of human rights, including gender equality. Nevertheless, Ukraine's experience demonstrates that emergency governance does not necessitate the suspension of democratic values [6]. On the contrary, integrating gender equality into wartime policies enhances national resilience, strengthens institutions, and supports inclusive recovery [8].

Ensuring gender equality under martial law requires:

- consistent implementation of national and international legal obligations;
- gender-sensitive reform of the security sector;
- targeted economic support mechanisms [10];
- effective prevention of gender-based violence;
- incorporation of gender perspectives into post-war reconstruction planning.

In this context, gender equality is not a secondary issue but a strategic component of Ukraine's democratic development and European integration. The preservation of equal rights during war sends a powerful message about the country's commitment to human dignity and justice.

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561.

2. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 № 1544-р. Офіційний вісник України. 2020.

3. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) : adopted by the UN General Assembly on 18 December 1979. New York : United Nations, 1979. URL: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/> (date of access: 14.02.2026).

4. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). Council of Europe. Istanbul, 2011. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210> (date of access: 14.02.2026).

5. Inter-Agency Standing Committee. Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action. Geneva : IASC, 2015.

6. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. Conflict-Related Sexual Violence in Ukraine. Geneva : OHCHR, 2023. URL: <https://www.ohchr.org> (date of access: 14.02.2026).

7. United Nations. Security Council Resolution 1325 (2000) on Women, Peace and Security : S/RES/1325 (2000). New York: United Nations, 2000. URL: [https://undocs.org/S/RES/1325\(2000\)](https://undocs.org/S/RES/1325(2000)) (date of access: 14.02.2026).

8. United Nations Development Programme. Gender Equality and Women's Empowerment in Crisis Response in Ukraine. New York : UNDP, 2022. URL: <https://www.undp.org/ukraine> (date of access: 14.02.2026).

14.02.2026).

9. UN Women. Rapid Gender Analysis of Ukraine. New York : UN Women, 2022. URL: <https://www.unwomen.org> (date of access: 14.02.2026).

10. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment. Washington, DC : World Bank, 2023. URL: <https://www.worldbank.org> (date of access: 14.02.2026).

Альберт КУБАРЄВ

курсант факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування Національної
поліції України

Олена ЛОПАСЬВА

старший викладач
кафедри вогневої підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ
ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Забезпечення гендерної рівності в секторі безпеки і оборони України в умовах воєнного стану є не лише питанням дотримання прав людини, а й стратегічним чинником підвищення ефективності обороноздатності держави. У сучасних умовах збройної агресії гендерна політика перестає бути декларативною складовою реформ і трансформується у практичний інструмент кадрового, управлінського та оперативного розвитку сектору безпеки.

Нормативною основою забезпечення гендерної рівності є ст. 24 Конституції України [1], яка гарантує рівність прав і свобод та забороняє привілеї чи обмеження за ознакою статі. Спеціалізоване регулювання міститься у Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [3], що закріплює обов'язок органів державної влади впроваджувати гендерний підхід у сфері публічного управління. У сфері безпеки ключове значення має Про національну безпеку України [4], який визначає демократичний цивільний контроль та принципи діяльності сектору безпеки з урахуванням міжнародних стандартів.

Міжнародно-правовий вимір формують насамперед резолюції Ради Безпеки ООН щодо порядку денного «Жінки, мир, безпека» [5], зокрема Резолюція 1325 (2000), положення якої імплементовані в Україні через Національний план дій. У контексті євроінтеграційних процесів важливим є також дотримання стандартів, вироблених у межах політики НАТО щодо інтеграції гендерної перспективи в операційну діяльність [6].

Водночас, незважаючи на формальне закріплення принципу рівності, існують системні проблеми його реалізації. По-перше, питання доступу жінок до бойових, спеціальних та керівних посад тривалий час залишалося обмеженим нормативно або фактично через кадрові практики. Хоча значну частину обмежень було скасовано, нерівність представництва на стратегічному рівні управління все ще зберігається. По-друге, проблемною є інтеграція гендерної перспективи у систему професійної підготовки, зокрема у військовій та вогневій підготовці. Індивідуалізація навчальних стандартів повинна ґрунтуватися на принципах рівності можливостей, а не на формальних біологічних відмінностях, водночас з урахуванням фізіологічних аспектів без зниження професійних вимог.

В умовах воєнного стану особливої актуальності набуває проблема поєднання військової служби та сімейних обов'язків. Законодавство України передбачає певні соціальні гарантії для військовослужбовців, однак їх застосування не завжди враховує специфіку службових навантажень під час активної фази бойових дій [3]. Гендерний аспект проявляється у нерівномірному розподілі сімейних обов'язків та ризику непрямої дискримінації.

Окремим викликом є питання запобігання сексуальним домаганням та гендерно зумовленому насильству у секторі безпеки. Наявність підпорядкованої структури управління,